

เจตมูลเพลิงแดง

1. ชื่อสมุนไพร เจตมูลเพลิงแดง (CHETTA MUN PHLOENG DAENG)
2. ชื่อวิทยาศาสตร์ *Plumbago indica* L. ชื่อวงศ์ Plumbaginaceae
3. ชื่ออื่น ปิดปิวแดง ปิดปี่แดง (ภาคเหนือ), ไฟใต้ดิน(ภาคใต้), คุยวู้ (กระเหรี่ยง-กาญจนบุรี), ตั้งซู่ไว (กระเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน), อุบะกูจ๊ะ (มาเลย์-ปัตตานี), Indian leadwort, Rosy flowered leadwort, scarlet leadwort
4. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์
ไม้พุ่มขนาดเล็ก
ใบ ใบเดี่ยว รูปรีหรือรูปไข่ ขอบใบเรียบเป็นคลื่น แผ่นใบสีเขียว
ดอก ออกเป็นช่อตั้งที่ปลายยอดหรือปลายกิ่ง ดอกสีแดง กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอดเล็ก ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปรีมน
ผล เป็นผลแห้งแตกได้ รูปรียาว
5. ส่วนที่ใช้ทำยา ราก
6. สรรพคุณของแต่ละส่วนที่ใช้ทำยา บำรุงธาตุ ขับลมในกระเพาะอาหารและลำไส้ บำรุงโลหิต ขับประจำเดือนสตรี แก้อริตตีดวงทวาร กระจายเลือดลม แก้ปวดท้อง ท้องเสีย มีฤทธิ์บีบมดลูกทำให้แท้งได้ ทาแก้โรคผิวหนัง และกลากเกลื้อน
7. รายงานการวิจัย ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยพรีคลินิกพบว่า เจตมูลเพลิงแดงแสดงฤทธิ์ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อราที่ก่อโรคกลากเกลื้อน และยีสต์ได้หลายชนิด และต้านการก่อกลายพันธุ์ของสารแอฟลาทอกซินบีหนึ่ง (aflatoxin B1) ในขนาดต่ำ และสารสกัดเจตมูลเพลิงแดง ช่วยลดการเจริญของเซลล์มะเร็งบางชนิดที่ปลูกถ่ายในสัตว์ทดลอง
8. สารสำคัญ เจตมูลเพลิงแดง ประกอบด้วยสารสำคัญ เช่น สาร 1,4-แนฟโทควิโนน (1,4-naphthoquinone) พลัมเบจิน (plumbagin) 6-ไฮดรอกซีพลัมเบจิน (6-hydroxy plumbagin) และพลัมเบจินอล (plumbaginol) เป็นต้น

9. แหล่งกำเนิด และกระจายพันธุ์

พืชชนิดนี้มีถิ่นกำเนิดและการกระจายพันธุ์ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนแถบมณฑลไหหลำและยูนนาน และในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ กัมพูชา ลาว ไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

10. พื้นที่เหมาะสมในการปลูกในประเทศไทย

- ลักษณะพื้นที่ พื้นที่ตอนน้ำไม่ท่วมขัง ป่าเบญจพรรณดินร่วนซุย สวนผลไม้
- ภาค ทั่วทุกภาคของประเทศไทย
- จังหวัด หนองคาย อุบลราชธานี อุดรธานี นครปฐม กาญจนบุรี แม่ฮ่องสอน

11. การคัดเลือกพันธุ์ (พันธุ์ที่นิยมปลูกในประเทศไทย)

- พันธุ์ที่ใช้เป็นยา พันธุ์พื้นบ้านทั่วไป
- พันธุ์ที่ใช้เป็นอาหาร ไม่ใช่ทำเป็นอาหาร

12. การขยายพันธุ์

ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดกับการปักชำต้น แต่ส่วนใหญ่นิยมปักชำต้น เจตมูลเพลิงเมื่อชุดเอารากแล้ว จะใช้ต้นเหนือดินยาวประมาณ 8 – 10 นิ้ว ตัดใบออก ปักชำในถุงเพาะกล้า โดยการใช้ดินผสมกับขี้เถ้ากลบอัตราเท่า ๆ กัน และปักชำ ถุงละ 2-3 ต้น แล้วรดน้ำให้ชุ่มเอาไว้ในเรือนเพาะชำที่มีแสงแดดรำไรประมาณ 3 – 4 สัปดาห์ เจตมูลเพลิงแดงจะแตกใบออก และสามารถนำไปปลูกต่อไป

13. การปลูก/สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูก

- ฤดูกาลเพาะปลูก ปลูกได้ทุกฤดูกาล แต่นิยมปลูกฤดูฝนช่วงในเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม
- การเตรียมดิน การปลูกเจตมูลเพลิงแดง นิยมทำแปลงสูง ๆ หรือพูนดินเป็นคล้ายคันนา กว้างประมาณ 1 เมตร สูง 50 เซนติเมตร หรือใช้ร่องซีเมนต์ไม่มีกั้นก็ได้ แต่ทำร่องระบายน้ำเพื่อให้สะดวกในการขุดรากส่วนดินจะคลุกเคล้าด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักก็ได้
- วิธีการปลูก เมื่อเจตมูลเพลิงแดงในถุงเพาะชำอายุประมาณ 6 – 10 เดือน รากจะแข็งแรงดี ปลูกลงแปลงระหว่างต้น 50 เซนติเมตร และระหว่างแถว 50 เซนติเมตร กลบดินให้พูนโคนไม่ให้น้ำขัง หรือถ้าปลูกในร่องซีเมนต์ ปลูกประมาณ 3 – 4 กอต่อ 1 ร่อง และรดน้ำให้ชุ่มขึ้นอยู่เสมอ

14. การปฏิบัติดูแลรักษา

- การให้ปุ๋ย นิยมใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยอินทรีย์เท่านั้น ถ้าใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ จะทำให้ขอบใบไหม้ได้
- การให้น้ำ เจตมูลเพลิงแดงเป็นพืชชอบน้ำ ควรรดน้ำให้ชุ่มขึ้นอยู่เสมอ แต่ถ้าฤดูฝนรดน้ำบ้าง สังเกตน้ำมากใบจะเหลือง
- การกำจัดวัชพืช ควรกำจัดพร้อมกันกับการพรวนดินและใส่ปุ๋ยควรทำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู เจตมูลเพลิงแดงมีโรคที่เกิดบ่อย คือ โรคใบหยิก หรือเปลี้ยลง ควรใช้สารจำพวกแลนเนทชนิดพ่นเมื่อพบอาการของโรค

15. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว

- ฤดูกาลการเก็บเกี่ยว นิยมเก็บเกี่ยวในฤดูแล้งประมาณเดือนธันวาคม – เมษายน
- วิธีการเก็บเกี่ยว เมื่อเจตมูลเพลิงแดงอายุ 1 – 2 ปี จึงทำการเก็บเกี่ยวโดยการค่อย ๆ ขุดราก แล้วใช้เสียมขุด พยายามอย่าให้รากขาด ถ้าเป็นร่องซีเมนต์ก็งัดร่องซีเมนต์ออก (ต้องใส่ถุงมือยางเพราะเจตมูลเพลิงแดงมีพิษทำให้แสบร้อนได้)
- การแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว เมื่อได้รากเจตมูลเพลิงแดงสดมา ต้องล้างน้ำให้สะอาด แล้วนำไปตากแดด 4 – 5 วัน จนแห้ง และนำไปอบอีกครั้งจนแห้งสนิท
- การบรรจุและการเก็บรักษา เมื่อได้รากเจตมูลเพลิงแดงแห้ง บรรจุถุงมัดปากให้เรียบร้อย แยกเกรดสภาพสวยกับสภาพที่ปนออกจากกัน แล้วส่งจำหน่ายต่อไป หรือไว้ในกระสอบโปร่ง ๆ ในห้องอุณหภูมิปกติ

16. การจำหน่าย

รากเจตมูลเพลิงแดงแห้ง ราคา กิโลกรัมละ 350-600 บาท